

Mardinli Bir Plancıdan “Mardin’de Zaman” Üzerine

*

Aygün Erdoğan

Bedri Rahmi Misali...

Topraklarında binlerce yıldır milyonların barındığı bereketli hilalin ortasında onlarca uygarlığa sahne olan Mardin’i tasvir etmek için kullanılan tanımlardan bazılarını “yaşayan tarih”, “açık hava müzesi”, “dillerin ve dinlerin şehri” (Mardin Valiliği, 1998; 2013), “şiirin ve gizemin ördüğü kent”, “Yukarı Mezopotamya’nın efsane kenti” (Yazıcı, 2000), “medeniyetlerin beşiği” (İnceoğlu, 2009), “Mezopotamya uygarlıklarının kesiştiği yer” (Türker ve Ergün, 1994), “taşın ve inancın şiiri” (Dinç, Mısırlıoğlu ve Durbaş, 1998), “gündüz seyranlık/mezarlık, gece gerdanlık” (Dicle Kalkınma Ajansı [DİKA], 2013; Tuvi, 2003), “Güneydoğu’nun sarı sıcak kenti” (Tuvi, 2003), “surlardan yapılmış taş, güneşin kenti” (Yousif, 2011), “masal kenti” (Mungan, 1987), “gökyüzüne komşu bir kalenin eteklerine kurulmuş taşkent” (Mungan, 2006) ve “yıldızlara yakın şehir” (Noyan, 2005) olarak sıralamak mümkün (Resim 1).

(1) © mardincity.com

(2) © mardincity.com

(3) © mardincity.com

(4) © zeynepinyeri.com

(5) © DHA-Nezir Güneş

Resim 1: (1) ve (2): Ovadan Mardin’in gündüz ve gece silueti, (3): Ulu Cami arkasından ovaya bakış, (4): Kalenin altından ovaya bakış, (5): Kalenin doğusundan kente ve ovaya bakış

Kaynak: (1): Mardincity, 2013a; (2): Mardincity, 2013b; (3): Mardincity, 2013c; (4): Zeynepinyeri, 2007; (5): Güneş, 2012

Sırtını dik bir yamaca yaslamış olan bu kent barındırdığı çok sayıda uygarlığın izlerini taşıyan binlerce yıllık kalesiyle birlikte önünde uçsuz bucaksız bir denizden farksız uzanan Mezopotamya ovasına gülümseyerek bakar (Resim 1). Yöresine has sarı kalker kesme taştan yapılmış güney-güneydoğu

bakılı ve her katında sokak ile ilişki kurabilen ve odaların altından geçen kemerli geitler (*abbara*) üzerinde yukselen ve bir evin ka katlı olacağını da belirleyen topoğrafyayı kucaklayan, teras dzenli (Alioğlu, 2000), her biri bir sanat eseri gibi bezenmiş, hiçbirinin otekinin manzara, ışık ve iklimini engellemediği avlulu, eyvanlı, revaklı, yazın serini kişim sicağı tutan geleneksel evleriyle Mardin, ggunumuzde yitirip bulamadığımız yzlerce yıl ncesinin insana ve çevreye saygısını adeta yzuumze çarpar (Resim 1).

Eski Mardin'de içinden geçen tek karayolu olan ve ana cadde niteliğindeki 1. Cadde ile devamındaki Cumhuriyet Caddesi'nin U biçiminde kenti dolaştığı (Yazıcı, 2000) ve bu yol ile kenti gneyde sınırlayan ve yine eğime paralel uzanan Yeni Yol'dan başka ggunumuzde motorlu taşıtların girebildiği bir yol bulmak mvmkn değildir. Bunlar dışındaki ulaşım ve her turlu taşıma ise; bu yollara açılan ve her biri bir labirenti andıran, çoğu yerde abbaralara dnuşen merdivenli dar sokaklarda yaya olarak ve insan ya da hayvan gcuyle yapılır (Yazıcı, 2000). Bu amaçla kentin belediyesinde p toplayan merkezler çalışır (Resim 2).

(1) © trthaber.com

(2) © DHA-milliyet.com.tr

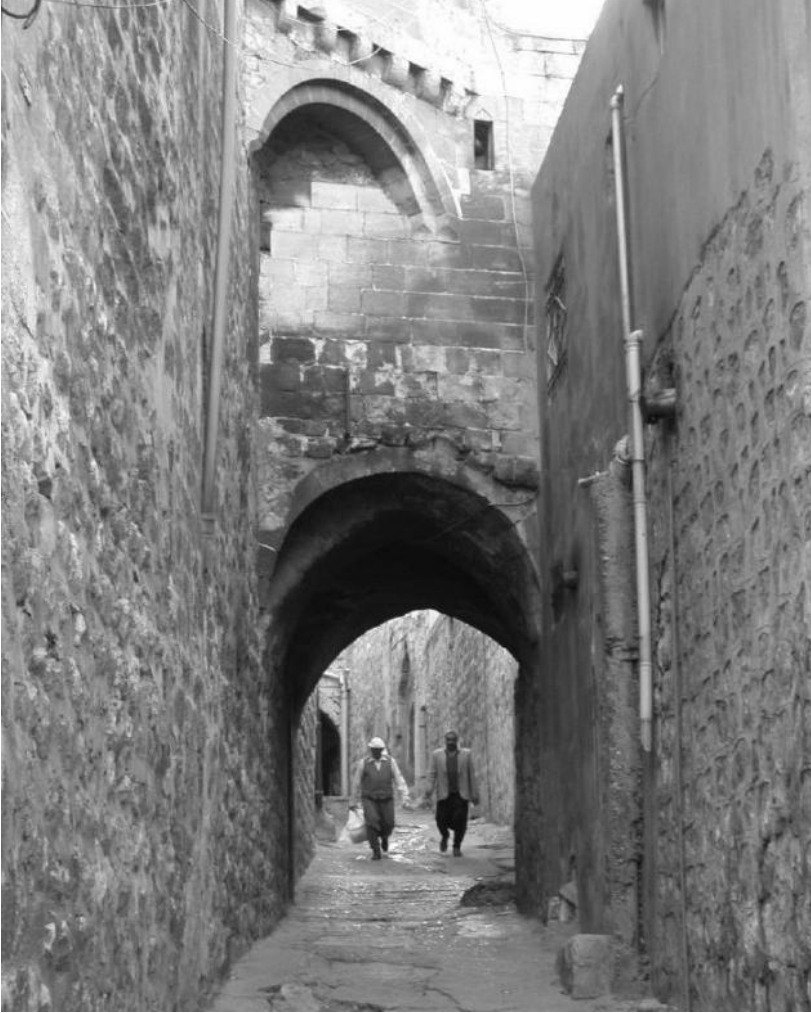
(3) © Mardin Belediyesi

Resim 2 Mardin’in dar, merdivenli sokaklarında her türlü taşımada kullanılan merkepler.

Kaynak: (1) TRT Haber, 2012; (2) Doğan Haber Ajansı [DHA], 2010; Mardin Belediyesi, 2013a.

Mardin’in merdivenli dar sokaklarını ve Belediyenin tanıtımında yazdığı şekliyle “aynı ailenin farklı parsellerini ve sokakları birbirine bağlayan, genellikle ailenin ismiyle anıl[an]” abbaralarını (Resim 3) Dilmener’den (2009) dinleyelim:

Kara ikliminin yazın da kışın da geçmek, hafiflemek bilmez gaddarlığını, bu abbaralar yani üstü ve iki yanı kapalı iki yanı sokağa bakan kemerler, çok değil, bir parça katlanır kılar. Yazın serince olur damlarının altı, kışın da ılık. İşte bu merdivenli-abbaralı sokakların tamamı, sağlı sollu o herkesi zevkten keyiften yerinde duramaz hale getiren evlerle doludur; o sarı taşlı bol süslemeli evlerle (s. 100).

(1) © forumgercek.com

(2)©Cihannuma-rasadgah.blogspot.com

(3) © Akif Çukurçayır

(4) © Mateder.com

Resim 3: Mardin'in kent dokusunda önemli işlevlere sahip abbaralar.

Kaynak: (1) Forum Gerçek, 2010; (2) Cihannuma, 2010; (3) Çukurçayır, 2009; (4) Mardin Teknik Elemanlar Derneği, 2013.

Durupınar (2011a) da bunlara yönelik duygularını aktarıırken Őunları ifade ediyor:

[A]bbaralar Mardin'in sokaklarının incileri gibi sıra sıra dizilmiŐ... birbirine bağlanan ve bitmeyecekmiŐ gibi görünen bu tüneller evleri, sokakları, aileleri, sevgilileri birbirine bağlıyor... bana çok romantik ve anlamlı geldi bu abbaralar...[A]bbaraların alt kısmı kamuya aittir... Üst kısmı ise özel mülkiyet... Özel mülkiyetle kamu alanlarının birbirinin iŐine bu kadar girdiği ama gene de kargaŐa çıkmayan başka bir yer biliyor musunuz Türkiye'de? Dünyanın hangi Őehrinde sokakta yürürken bir evin yatak odasının ya da misafir odasının altından geŐilebilir ki? Abbaralar, yani üstü bir evin herhangi bir odası olan bu geŐitler, size dünyanın herhangi bir yerinde yaŐayamayacađınız bir dokunma alanı sağlar... sokakta yürürken gerŐekten birinin evinin iŐine dahil olur, belki de hikayelerine ortak olursunuz... sevinŐlerine, kederlerine, kızzınlıklarına, coŐkularına tanık olursunuz... dünyanın kaŐ Őehrinde bir merdivenden indiğinizde bir caminin ŐeŐmesine ya da avlusuna, diğerinden indiğinizde bir kilisenin Őay ocağına ya da bir medreseye girebilirsiniz anı-zın? Mardin'de (ss. 10-14).

Bu yazıyı hazırladığım günlerde Mardin'in sıkŐa abbaralara dönüŐen merdivenli dar sokaklarıyla ilgili yeni bir bilgi edindim: Sokaklar ve abbaralar dar da olsalar öyle bir geniŐlikte yapılmıŐlar ki, bir tabutun sorun olmadan dönerek taŐınabilmesine elveriŐliymiŐ hepsi. Günümüzde belki de bir plancının hiÇ aklına gelmeyecek ve yaŐayanına olduğu kadar ölüsüne de saygılı ne ince, ne bilge bir tasarım lŐt değil mi?

Grdğmden beri defalarca ryalarımaya giren memleketim Mardin'i ve tüm bunları ne zaman düŐünsem usta Őair Bedri Rahmi'nin dizeleri ŐađrıŐıyor kafamda:

“Ne zaman bir köy türküsü duysam

Őairliđimden utanırım.”

Bedri Rahmi Eyüboğlu misali ben de:

“Ne zaman Mardin geÇse aklımdan

Őehirciliđimden, plancılığımdan utanırım.”

Zamana Hakkını Vermek

Yoğun etkilerinin kenti kısa zamanda bitireceğinin farkına henüz varılmış olan ve 1950’lerde başlayan bozulmaya kadar bu kentin kendine özgü fiziksel ve sosyo-kültürel dokusunu oluşturan en temel etken neydi sizce? Başka bir deyişle, Mardin’i Mardin yapan en önemli Şey nedir? Bu sorunun cevabını, kent mekânının ve kültürünün oluşumunda bu kentte yaşayan her bir bireyin; akıp giden yüzyıllar ve hatta binyıllar boyunca zaman içinde diğereine saygı duyması, onu beklemesi, düşünce ve eylemlerini sindirmesi ve böylece kendini var eden tüm farklı zamanlara hakkını vermesinde aramak doğru olsa gerek.

Mardin kent dokusu ve evleri üzerine yapılan bir araştırmaya göre, binlerce yıllık mazisi olan kentte, evlerin giriş katlarının, evlerin en erken tarihli yapısı olduğu belirtilse de, bunun tarihin hangi dönemine kadar gidebileceği tespit edilememiş. Diğere katlar ise genellikle 18.-20. yüzyıllara tarihlenmekte (Alioğlu, 2000). 1960’lara kadar süren geleneksel yapıpım teknolojisi de (Alioğlu, 2000) göz önünde bulundurulduğunda eski kentin günümüz betonarme yapılarıyla bozulmamış siluetini 20. yüzyıl ortaları olarak kabul edebiliriz. Dolayısıyla, Milattan 8000 yıl öncesine uzanan bir yerleşik geçmişe sahip bu kentin, M.Ö. 4500’den başlayarak geçen yüzyılın ortalarına kadar süren Őeklini, Subari, Hurri, Sümer, Akad, Babil, Mitanni, Hitit, Midil, Asur, Urartu, Sityani, Pers, Makedonya, Urfa Krallığı, Roma, Bizans, Emevi, Abbasi, Hamdani, Mervani, Selçuklu, Artuklu, Karakoyunlu, Akkoyunlu, Safevi ve Osmanlı (Mardin Valiliği, 1998; Yazıcı, 2000) uygarlıklarının birikiminden aldığını söylemek mümkün.

Diğere bir deyişle, kentin binyıllar süren tarihinin ortaya çıkardığı günümüz dokusunun önemli bir bölümünü oluşturan evlerden herhangi biri; giriş katında yer alan avlusundaki (Alioğlu, 2000) yer taşlarıyla belki Hitit, kalın ve yüksek avlu duvarlarıyla belki Roma, avlunun devamındaki selamlığıyla belki Artuklu, üst katlarındaki yaşama birimleri ve diğere mekânlarıyla belki Osmanlı’dan izler taşımakta olup, aynı parsel

üzerinde yaşayan hane halklarının her birinin diğerine bıraktığı tarihsel mirasın bütünüdür. Bu durum, yakın zamanda M.Ö. yaklaşık 4000’de yapıldığı tespit edilen Hurriler’den kalma bir güneş tapınağının, onu koruyarak ve değerlendirerek çevresine eklenmesiyle M.S. 5. yüzyılda inşası başlayan Deyrulzafaran Manastırı (Radikal Gazetesi, 2010) ve daha birçok anıtsal/kamusal yapı için de geçerli.

Sadece teraslı (*havş*), avlulu, eyvanlı, revaklı oya gibi bezenmiş taş evler, abbaralı ve merdivenli organik dokulu dar sokaklar mı? Elbette hayır. “Kartal Yuvası” olarak da bilinen ve içinde M.S. 442’ye kadar evlerin de bulunduğu ambar ve sarnışlarındaki bolluk sayesinde Timur’un dahi ele geşiremediği kalesi (Mardin Valiliği, 1998) ve kalenin güneyinde “Dış Mahalle” olarak bilinen (Çoban, 2012), yamaca kurulu günümüzün Eski Mardin’inde, tarihinin her döneminde, hoşgörü içinde bir arada yaşayan tüm kültür ve dinlerden halkların sosyal ihtiyaşlarını karşılayacak mekânlara rastlarsınız. Uzun yıllar ele geçirilemeyişinde önemli rol oynayan ve Batıda Bab-ı Diyarbakır (Diyarbakır Kapı), Doğuda Bab-ı Sor (Savur Kapı), Kuzeyde Bab-ı şavt, Kuzeybatıda Bab-ı Hamara, Güneybatıda Bab-ı Zeytun, Güneyde Bab-ı Cedid (Yeni Kapı) olmak üzere altı kapısı bulunan surların sağlamlığı ve topoğrafik konumu ile bilinen kent (Çoban, 2012), aynı zamanda Osmanlı egemenliğine girdiği dönem itibariyle bu topraklarda inanç çeşitliliğinin en çok bulunduğu yerdı. Bu dönemde Mardin halkı içinde Türkler, Araplar, Acemler, Rumlar, Yakubiler, Yahudiler ile Ermeni, Süryani ve Kildaniler olmak üzere Hıristiyanlar ve de şemsiler ve Yezidiler bulunuyordu (Çerme, 1999; Mardin Valiliği, 1998).

Günümüze özellikle Pers dönemi ve sonrası yapıların büyük ölçüde erişebildiği ve Osmanlı dönemindeki din ve kültür çeşitliliğinin azalarak devam ettiği kentte yüzlerce yıldır birlikte yaşayan “Mardinli”lerin, yine Mardinli taş ustalarının “bir kilim veya dantel dokurcasına işledikleri kesme taşlar”dan (Yazıcı, 2000, s. 1) yapılı mekânlarda; camilerden zaviye, türbe ve medreselere; kiliselerden manastırlara, çeşmelerden (*ayn*)

çarşılara (*suk*)¹ ve bedestenlere, hanlardan hamam ve kervansaraylara (Mardin Valiliği, 1998) kadar bir kentin ihtiyacı olan her türlü kamusal kullanımı bulmanız mümkündür. Bu yapılar, açık, yarı açık mekânlar ve yaşama birimlerinden oluşan geleneksel evlerle (Alioğlu, 2000) birlikte öylesi bir ustalıkla düşünülmüş ve örüntülenmiştir ki, “[t]aştan evlerle çevrili dar sokaklarında başınızı çevirdiğiniz her noktada tarihî bir çarşı, kilise veya medreseyle” (Gençay, 2013) karşılaşsınız. Bu doku, günümüz planlama sürecinin ortaya çıkardığı kimliksiz kentlerin aksine, sadece bu kente ve bu kentin coğrafyasına özgüdür.

Özel mekânı tanımlayan ve kapalı (yaşama birimi), yarı açık (revak, eyvan ve sonundaki *kahvacağı*) ve açık (teras, avlu) mekânlardan oluşan Mardin evlerinin, bugünkü biçimleri bu mekânların zaman içinde gerek-tikçe, birbirine eklenmesiyle ortaya çıkmış (Alioğlu, 2000), açık mekânla-rından olan avlular evin diğer bölümlerinin gerektiğinde dışarıyla olan bağlantısını da sağlayan yarı-özel mekânları oluşturmuştur. Evleri ve mahalleleri birbirine bağlayan abbara ve merdivenli dar sokaklar ile ka-musal mekândan yarı kamusal/yarı özel mekâna geçişte de zamanın hakkı verilmiştir. Evlerin bir bütün olarak algılandığı ve kentte farklı kullanımlar arasında bir kademelenme gözetilmeden neredeyse homojen dağılan (Alioğlu, 2000) anıtsal/kamusal yapıların birlikteliğiyle, Mar-din’in kendine özgü dokusunun bugünkü halini alması yüzyıllar sür-müştür. Alioğlu’nun (2000) sözleriyle:

Yapıların bir araya gelişlerindeki bir ayrıntı tüm imar eylemlerinin tek bir bü-tün gibi algılanmasına neden olmaktadır. Bu, aynı mekânların, biçimlerin, malzeme ve teknolojinin, ayrıntıların yapılarda işlev ayırt etmeksizin uygu-lanmasıdır. Başka bir deyişle Mardin fotoğrafında geleneksel evlerle anıtsal yapılar, kilise ile cami, cami ile medrese birbirine benzer görünümündedir. Kili-se çan kulesiyle, cami -varsa- mihrap önü kubbesi ve minaresiyle belirginleşir. Tüm şehir önünde algılanan, yüzyıllarca sürdürülmüş olan “*yapım gelene-ği*” dir (ss. 127-128).

¹ Mardin’de ve aslında tüm kentlerin yapısı içerisinde büyük öneme sahip bir anlam taşıyan “*suk*” kelimesinin ilginç evrimi için Matvejeić, 2004, sayfa 216’ya bakınız.

Emeviler döneminde El Cezire bölgesinin en gelişmiş kentlerinden biri olarak bilinen Mardin, en çok verginin toplandığı yerdirdi. İpek ve baharat yolları üzerinde doğu-batı ticaretinin kavşak noktasındaki bu kentte yüzyıllar boyunca kervanların Hindistan ve İnan’dan Akdeniz’e, Basra-Musul’dan Dunaysır’a (bugünkü Kızıltepe) götürmek için getirdikleri safran ve diğer baharatlar, ipek, bakır ve benzeri yükler; büyük miktarlarda nakdi para akışını sağlarken, kentte dokumacılıktan cam imalatına, takunyacıardan keecilere, bakırcılardan semercilere, darphanelerden debbağhanelere kadar organize işkollarının gelişmesine; konaklama ve sıhhi ihtiyaçlar içinse hanlar, hamamlar ve kervansaraylar ile şifahanelerin kurulmasına neden olmuştur (Tuvi, 2003; Bekin, 2006). Bu ekonomik refah ve kente olan gler İslam coğrafyacılarnın o dönemlerde bahsettiği nüfus yoğunluğu ile birlikte Marangozlar arşısından, Bakırcılar arşısına kadar ihtisaslaşmış işkollarını bir araya getiren bir kentsel düzenlemenin ortaya çıkmasında önemli rol oynamıştır (Bekin, 2006). Artan nüfusla birlikte etnik farklılıkların çoğalması da sosyal yapının zenginleşmesinde etkili olmuş ve yine Emevi döneminde kurulan ve *imhatta* olarak bilinen mahallelerde farklı etnik ve dini toplulukların birlikte ve huzur içinde yaşamaları amaçlanmıştır (Bekin, 2006). Toplulukların birbirine tolerans tanıyan zihniyetiyle yan yana gelen çeşitlilik, yukarıda da söz edildiği üzere Osmanlı döneminde de sürdü.

Günümüz Mardin’inin; çarşılarında ilk İslam egemenliğine girdiği veya Artuklu başkenti olduğu dönemdeki canlılığı bulmak mümkün olmasa da Tuvi’nin (2003, s. 6) gözlemlediği gibi “Baharatlar arşısı, Bakırcılar arşısı, Tellallar arşısı,...Terziler, dillere destan Mardin leblebisinin kavrulduğu mağara gibi dükkanlar, bakırcılar, Mezopotamya Ovası’na bakan Marangozcular Kahvesi, son keçeci, son semerci, telkariler, fırında peksimetler...”e tanık olmak mümkün Mardin’de.

Aynı şekilde, mahallelerinde, 20. yüzyılda kentin eski ekonomik gücünün azalması ve yalnızca bir sınır kenti olarak nitelenmesi ile birlikte özellikle 2. Dünya Savaşı sonrası tüm ülkede yaşanan kırdan veya kk kentlerden büyük kentlere yaşanan ge Mardin merkezinin de sahne

olması nedeni ile (Mardin Valiliği, 1998; Tuvi, 2003) eski *mozaik* yara almış da olsa Mardin'de hala "...değişik zamanlarda bir kilise çanının sesiyle ezanın sesi birbirine karışır. Süryani papazla cami imamı bir sokak başında Güneydoğu lehçesiyle derin sohbetlere dalar" (Yazıcı, 2000, s. 2) ve "[h]em Paskalya'yı hem Ramazan Bayramı'nı birlikte kutlayan Süryaniler, Türkler, Araplar, Kürtler ve diğer birçok toplulu[ğu]" (DİKA, 2013, s. 1) bulursunuz bu kentte. Doğduğu ve 16 yıl yaşadığı kente yeniden dönüp Mardin'i kırk yıl sonrasında yazan Dilmener (2009) anlatıyor:

Minibüsle geldiğim Cumhuriyet Meydanı'nda, tanıdığım Mardin'le karşılaştım! Meydanın manzaralı üst noktalarından birine kurulmuş kahveye girip, bir an dahi vakit kaybetmeden *espresso*'ların *espresso*'su kabul ettiğim "mırma" ısmarladım. Eski usul okey pişti kareleri de vardı etrafta, kızılı erkekli sohbet masaları da. Ve tabii turistler de. ... Etraftaki masalara kulak kabarttım. Arapça'yı sohbetler genellikle. Biraz Kürtçe, biraz da Türkçe. Bazen de iki ya da üç dil karışık dönüyordu; cümleye Arapça başlıyordu biri mesela, Kürtçe ilerliyor, Türkçe "cep telefonu" diyerek nihayete erdiriyordu. ... Caddelerde, sokaklarda da aynı cümbüş vardı; "dil", buralarda da renkten renge geçiyordu.

... Mırramı içerken, elinde bastonu, yaşlı bir teyze göründü merdivenlerde, zorla tırmanıyordu. Yerimden kalktım, elindeki torbayı aldım, koluna girdim, merdivenleri çıkmaya başladık. Kahvenin de olduğu düz alana gelince, "Tamam" dedi Arapça, "*Etşekkerik*" (teşekkür ederim!) Ben de Arapça cevapladım onu, şaşırıldı. "Ya Kürt ya da Türk'sün diye düşünmüştüm, demek Arap'sın." Güldüm. "Süryani'yim" dedim. "*Eyştıfrik* (ne fark eder)" dedi. "*Motıfrikşi* (bir şey fark etmez)." "Haklısın teyzeciğim," dedim ve söylediği özlü sözü Türkçe, kendimce tekrarlardım: "Türk-Kürt-Arap-Süryani ya da Ermeni. Ne fark eder?" Fark etmiyordu; Mardin bin yıllar boyu bunu böyle bilip böyle düşünmüş, zamana böyle direnmmişti. Her yerde, dünyanın dört bir yanında da böyle olmalı, fark etmemeliydi (ss. 100-115).

Murathan Mungan (2006) da çok güzel ifade eder sözlerinde tüm bu cümbüşü:

Süryani kiliseleriyle Artuklu camilerini aynı zamanda sevdim. Mardin'de çok eski bir mezhep olan Şemsiler gibi güneşe, ya da Yezidiler gibi Tavusu Azam'a tapanların da olabileceğini, hatta olması gerektiğini orada öğrendim. Arapça ezanın güzel örnekleriyle, Latince ilahileri eş zamanlarda

dinledim. Kürtçe ağıtları ve türküleri yüreğimin uurumlarında duydum (s. 17).

Dilmener'in (2009) tespitine benzer biçimde; Mardin'i Mardin yapan ve dünyada belki de yalnız birkaç kente bulabileceğiniz bu sosyo-kültürel dokunun oluşmasında da burada yaşayan farklı etnik ve dini geçmişleri olan Mardin halklarının birbirini anlamak için binyıllardır, acele etmeden, karşısındakine yeterince zaman tanıdığı ve böylelikle ona karşı bu uzun zaman içinde geliştirdiği saygının kendisinin var olma ve var kalabilmesinin yegâne koşulu olduğunu anlaması en büyük etken olsa gerek.

Zamanın Dinginliği İçindeki ykler

İçinde barındırdığı kültür zenginliği, mimarisi, sanatı, zanaatları ve yaşanmişliğı ile orada doğmuş, büyümüş ancak hayatının sonraki dönemlerinde büyük kentlere gen, kendinden olanlara kendisini hiç unutturmeyen bir başka kent daha görmedim ben. Bunu bir büyük kentli olarak İstanbul, Ankara veya İzmir'de sizler de görebilirsiniz. Tesadüfen bir Mardinli'nin, işyerine (ofis ya da dkkn olsun fark etmez); Mardin'e olan özlemini bir derece de olsa gidermek için, zamanın donduğu kentin Ova'dan çekilmiş o büyük klasik panoramik fotoğrafını ereveletilmiş olarak ya Atatürk resminin yanında ya da başka bir duvarda astığını görürsünüz. Eğer bu bir Mardin yemekleri lokantası ise, aralarında Reyhani ya da Sabiha'nın bulunduğu Mardin türkülerini dinlemeniz ve yine aralarında en azından "iğ börek" (*sembusek*), kızarmış (*ırok*) veya haşlanmış ili köfte (*ıkbeybet*) veyahut işkembe dolmasının (*kibe*) bulunduğu yemeklerini tatmanız da çok olasıdır.

Bu kentin sizi iine çekip binlerce yıl öncesine götüren dokusu içinde yer alan evlerinde, sokaklarında, çarşılarında, kamusal/anıtsal yapılarında, hayatlarında, özellikle de geleneksel yaşamın srdğu ve yokluğun büyük ölçüde kendini hissettirdiği 1960'lı-70'li yıllara kadar süren ne ayrıntılar, ne öyküler var, bilerseniz...

Bu öykülerden birini; bir sonbahar günü gündelik işlerini bitiren evin hanımının, annesi, kaynanası, kızları veya komşusuyla birlikte evin mutfak işlevi gören giriş katındaki odasında, avluda ya da üst kattaki teraslardan birinde, tüm ailesinin ki buna en çok sevenen çocuklar olurmuş (Dilmener, 2009), kış boyu yiyeceği tatlıları (pekmez-*dips-*, cevizli *sucuk-ıkude-*, pestil-*bestık-*) ve erzağı (kurutulmuş sebzeler, salça, peksimet-*bakısma-*, şehriye, kavurma-*kaliye-*, bulgur, etli *sucuk-şeredin-*) yapmasında bulabilirsiniz.

Bazen bu öykü, bir Süryani telkâri ustasının atölyesinde ürettiği ve “emek, sabır ve zarafet” olarak nitelendirdiği, kökeni Babil’e uzanan ve “[b]iraz altın ya da gümüşün eritilerek haddeden geçirilmesi ve bu yolla elde edilen tellerin, özel tekniklerle biçimlendirilmesi esasına dayan[an]” (Dilmener (2009)’in Hindiyerli ile kişisel iletişimi, s. 110) eserinde; bazen Mardinli hanımların birçoğunun göz nuru iğne oyalarında; bazen de Mardinli bir taş ustasının nakış gibi işlediği taşına verdiği ruhta gizlidir. Yüzyıllar geçse de değerinden ve güzelliğinden hiçbir şey yitirmeyen, tüm bu sabır ve incelik isteyen işlerin öykülerinin de ortak noktasının; yine işi yapanların, yaptıkları işlerin ve ürettiklerinin gerektirdiği ya da hak ettiği zamanı onlara vermelerinde, yaptıkları işe ve ürettiklerine saygı duymalarında olduğu görülecektir (Resim 4).

(1) midyat.net

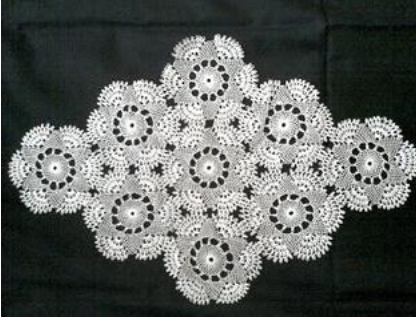
(2) midyat.net

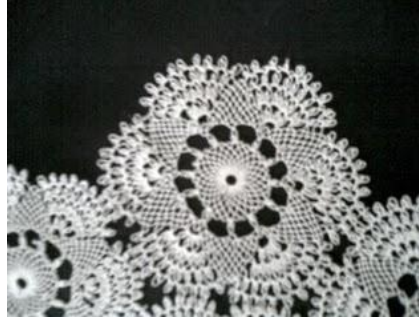
(3) genckizlar.net

(4) © havlu-kenarlari.com

(5) © havlu-kenarlari.com

(6) © havlu-kenarlari.com

(7) mardinde.blogspot.com

(8) Mustafa Cambaz

(9) Mustafa Cambaz

Resim 4 (1), (2) ve (3): Mardin telkari işçiliği; (4), (5) ve (6): Mardin iğne oyası salon takımı; (7), (8) ve (9): Mardin Kız Meslek Lisesi taş işçiliği.

Kaynak: (1) ve (2): Midyat Kültür Sanat, Çevre ve Yardımlaşma Derneği [MİDER], 2013; (3): Genç Kızlar, 2012; (4), (5) ve (6): Havlu Kenarları, 2013; (7) Mardinde Blogspot, 2013; (8) Cambaz, 2011a; (9) Cambaz, 2011b.

Öyküleri bazen geleneksel yöre mimarisinde sıklıkla kullanılan, köşk, medrese ve camilerde farklı büyüklüklerde göreceğiniz, mekânı serinletme ve sulama amaçlarına da hizmet eden selsebilli eyvan ve havuz sistemlerinde bulursunuz. Bunlar, hayatın kendisinin, doğumun, bebekliğin, çocukluğun, gençliğin, yaşlılığın, ölümün ve sonrasının tasavvufi bir betimleme kullanılarak (Sanat Tarihi Forumu, 2010) suyun irili ufaklı kanallar ve havuzlar arasında farklı hızlarla akışı ve toplanmasıyla anlatıldığı ve dünyanın başka bir yerinde rastlayamayacağınız, incelik, bilgelik ve tasarım dehasında gösterir kendisini.

Kimi zaman bu öykü, kuş gagasına benzer (Yazıcı, 2000) tokmaklardan bir kadının yüzüklü-bilezikli el ve bileğine kadar çeşitlenen kulplara sahip (Durupınar, 2011a) ve üzerine doktora araştırmanızı yapabileceğiniz zenginlikteki anıtsal yapıların ve evlerin dahi anıtsal nitelikli kapılarında (Alioğlu, 2000) ve benzer zenginlikteki Mardin pencerelerinde saklıdır.

Belki de bu öykü, avlu ve teraslarda yazın kullanılan ve üzerinde yeme, oturma, vb. yaşama birimi işlevlerinin gerçekleşebilmesi nedeniyle mekân gibi algılayacağınız sökülüp taşınabilir, ahşap direkler üstünde (Alioğlu,

2000) olması nedeniyle de akreplerin tırmanamadığı güvenli bir sedir niteliğindeki yöreye mahsus *taht*'larda geceleri yatarken etrafındaki cibinlik arasından seyredeceğiniz Mezopotamya yıldızlarıdır kim bilir.

Kimi zaman da bu öykü, üst katlarında birbirinden bağımsız bölmelerden oluşan yaşama birimleri olan odaların, işliğin, mahzen, kiler, hela ve geç dönemlerde eklenen küçük mutfağın yer aldığı; Mardinli kadınların günlük ev ve mevsimlik işleri ile şekillenen evlerin giriş katında, bir kenarında su kuyusunun da olduğu avlunun (Alioğlu, 2000) köşesinde kurulu tandırda (*tannor*) pişen ekmeğin kokusudur.

Belki de bu öykü, 1916'da Mardin'e gelen Atatürk'ün eksikliğini fark ederek verdiği talimat üzerine, görevlendirdiği askerlerin de yardımıyla yapımı bir yılda tamamlanan Mimarbaşı Lole'nin şaheseri Şehidiye Camii minaresinin (Resim 5) güzelliğinde saklıdır. Mezopotamya ovasıyla birlikte kalenin en güzel biçimde görüldüğü bir açıya sahip, aynı anda inen ve çıkanın birbirini göremediği bu incecik minare (Bekin, 2013) için Durupınar'ın (2011b) da aktardığı gibi derler ki;

Lole bir Müslüman kızına aşık olur... Müslüman olmak ister, içindeki bu aşk ile "öyle bir minare yapacağım ki bu minarenin sanatkarane güzelliğinin eşi benzeri olmayacak..." der... bu aşk ve derun sevda ile Şehidiye Caminin minaresini yapar... yapım sırasında duygularını, sevgisini aşk dolu sanatkar bir yürekle taşlara nakış nakış işler... (parag. 16)

(1) © Seyithan Bozdemir

(2) © Mehmet Kaya

Resim 5 Mimarbaşı Lole'nin şaheserlerinden Şehidiye Camii minaresinin gündüz ve gece görünümü.

Kaynak: (1): Bozdemir, 2009; (2): Kaya, 2008.

Yukarıda anlatmaya çalıştığım, binlerce yıllık bir zaman dinginliği ve zamana saygı ile bu halini almış tüm bu zenginliklerin, farklılıkların birlikteliği ve öyküler değil midir ki Mardin'in kendi sanatçılara, sakinlerine ve hatta Mardinli olmayanlara bile; resimlerini, türkülerini, kökboyalı kumaş dokumalarını, iğne oylarını, taş oymalarını, tablolarını, fotoğraflarını, şiirlerini, yazılarını, filmlerini ve şu an aklıma gelmeyen tüm eserlerini ortaya koymalarında ve Mardin'e mahsus; törenlerin (cenaze, düğün, vb.), ağıtların, dansların, müziğin, eğlenenin, sohbetlerin, efsanelerin, masalların, hikâyelerin ve tekerlemelerin ortaya çıkışında ilham kaynağı olmasın? Yaşamın, ölümün ve sonsuzluğun kendisine bu denli mal edildiği bir başka kent daha var mıdır acaba? Bilemiyorum. Ressam ve heykeltıraş İsmet Yedikardeş'in Mardin'den aldığı ilhamla yaptığı yağlı boya tablolar (Resim 6) gibi, Doğan Bekin'in (2013) de Mardin'i hiç aklından çıkarmadan yazdığı şiirlerinden birinde Şehidiye Camii minaresi ve Mimarbaşı Lole bakın nasıl dökülüyor dizelere:

Çift hecelidir Şehidiye minaresi, gökyüzünden sanki azade
Bir tek Edirne'de görmüştüm aynı tarz böyle bir eser-i asude
Çıkanın ineni, inenin çıkanı göremediği bu şahaser minarede
Lole'nin müstesna mimari uslubu sezilir, böyle eser-i atıkada

(1) Dünü Bugüne Taşımak
Tual üzeri yağlı boya 80x100, © İsmet Yedikardeş

(2) Uygurliklar
Tual üzeri yağlı boya 80x100, © İsmet Yedikardeş

(3) Kapılar; İlim, Sanat ve Mimari
Tual üzeri yağlı boya 100x120, © İsmet Yedikardeş

(4) Nakışın Taşa Yansıması
Tual üzeri yağlı boya 80x100, © İsmet Yedikardeş

Resim 6 Mardinli ressam ve heykeltıraş İsmet Yedikardeş'in yağlı boya Mardin tablolarından bazıları.

Kaynak: Yedikardeş, 2005.

Geleceğe Uzanırken...

Günümüz Eski Mardin'inin kendine özgü kentsel dokusunu tam olarak ne zaman ve nasıl kaybetmeye başladığı sorusuna cevabı, 1950'lere doğru başlayan kentleşme sürecinde aramak gerekir. Bu süreç, 1952'de onaylanan kente ilişkin ve koruma amaçlı olmayan ilk imar planının uygulanmaya başlamasıyla 1960'larda etkisini göstermeye başlamış, sonrasında yapılan planlar koruma amaçlı olsalar da, uygulanmaları veya uygulanmamaları (sırasıyla 1985 ve 1993 onaylı) sonucunda kentsel yapıda bozulmaların artarak sürmesine neden olmuştur. Bu gidişteki yanlışlığın ilk farkına varılması ise kentin dokusuyla birlikte korunmasına yönelik atılan ilk somut adımla gerçekleşir. Bu doğrultuda, yapılan ilk koruma amaçlı imar planında önceden 1979-1984 arasında tek binalar olarak tescil edilen kararlar birleştirilir ve eski kenti kapsayacak bir doku bütününe kentsel sit ilan edilmesine yönelik öneri 1985 yılında kabul edilir (Tauma Projesi, 2013; Tunçer ve Aksulu, 2009; Mardin Valiliği, 1998). Böylece, Mardin artık Kudüs ve Venedik ile birlikte içinde yaşanı-

lan alanın bütününün kentsel sit olduğu dünyadaki üç kentten biri olur (Gençay, 2013).

Ancak, tüm bunlara ve kentsel sitle getirilen imar yasağına rağmen, alternatif çözümlerin, planların ve yerel yönetimlerin teknik yetersizlikleri; nüfus artışı ve GAP süreciyle kısmen de olsa yeniden canlanmaya başlayan ve merkezde yer alan sanayi faaliyetleriyle artan göçler; düşük sosyo-ekonomik ve koruma bilinci düzeyi gibi (Tunçer ve Aksulu, 2009) birçok nedenle kentteki olumsuzluklar günümüze kadar çoğalarak gelir. Koruma çabaları ile artan nüfusun getirdiği yeni kentsel alan ihtiyacı karşısında gelişmeye yetersiz kalan eski kent için çözüm, 1980'lerden sonra doğal eşiklerin yönlendirdiği bir nokta olan kuzeybatı istikametine Mardin-Diyarbakır yolu üzerinde yerleşime açılan Yenişehir'e yönelmekte aranır (Mardin Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2011). Ancak, buna paralel olarak hem Yenişehir'in hem de eski kentin çevresinde artmaya başlayan gecekondulaşma (Davutoğlu, 2008) ve bununla birlikte, eski kentte yeni inşa edilen ve geleneksel yapılara eklemeler suretiyle ortaya çıkan betonarme görünüm, taş oymalı cephelere yapılan sıvama, genişletme, daraltma, vb. müdahaleler, genişletilen yollar, konut ve çarşı binalarının günümüz altyapı ihtiyaçlarına karşılık veremediği gerekçesiyle yapıların hemen her yerinde ortaya çıkan galvaniz su depoları, elektrik ve telefon kabloları, TV ve uydu antenleri, tabelalar ve benzeri pek çok görüntü kirliliği eski Mardin'in binlerce yılda oluşan kendine has dillere destan dokusunu elli yıl gibi çok kısa bir süre içerisinde büyük ölçüde bozulma noktasına getirir.

1990'ların sonu-2000'li yılların başını Mardin'in günümüzde geçiriyor olduğu eski haline döndürülmek çabası olarak tanımlanabilecek büyük değişim sürecinin başlangıcı olarak kabul edebiliriz. Bu yıllar, Güneydoğu Anadolu bölgesinde özellikle 1980'lerle birlikte artan terör eylemlerinin azalmaya başlaması ve buna paralel olarak kentteki eski evlerini sahiplenmek ve onararak yaşamlarına burada devam etmek amacıyla önceden yurt dışına göçmüş olan Süryanilerin geri dönüşlerinin başlaması (Tuvi, 2003) ve turizmciler tarafından yöredeki tarihi ve kültürel

hazinenin yeniden keşfine rastlar. Bu dönemden başlayarak Mardin, çevresindeki birçok çekim noktası ile birlikte özellikle yerli turistlere hitap eden Güneydoğu Anadolu turlarının en önemli merkezlerinden biri olur. Ayrıca, bu dönemde özellikle Mardin ve Midyat yerleşimleri ile Güneydoğu'nun yeniden keşfedilen diğer çekim noktaları, 2000'li yılların başından itibaren film ve dizi sektörünün odak noktası haline gelir. Tüm bu gelişmelerle yöreye olan ve giderek artan turistik ilgi, 1990'ların ortalarında hizmet vermeye başlayan havaalanının da (Mardin Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2011) sağladığı ulaşım kolaylıklarıyla birleştiğinde, Mardin'in geleceğini gün geçtikçe neredeyse sadece turizmde görmeye başlayan bir düşünce biçiminin ortaya çıkmasında büyük etken olur. Bu ise, kentin devam eden yıllarda, aceleye getirildiğinde, bir daha dönüşü olamayacak biçimde yeniden dönüşümü sürecini başlatır.

Bu kapsamda, 1990'ların sonunda başlayan ve çeşitli dönemlerde olumlu devam etmesine karşın, bugün Mardin'i dünyada rekabet edebilir bir konuma getirmek uğruna gösterilen çabaların, kentin son 50-60 yıla kadarki varoluşunun temel nedeni olan zamana saygının yitirmeye başlaması sürecinde nasıl etkili olduğuna birlikte bakalım. 1990'larda başlayan bu sürecin belirli dönemlerde kente kazandırdığı artı değerler, Mardin'de kentin varlığını koruyarak sürdürmesinde etkili olabilecek sivil toplum hareketlerini örgütleyen dernek ve vakıfların kurulması (1990'da Mardinli'ler Eğitim ve Dayanışma Vakfı [MAREV], 2002'de Mardin Kültür ve Turizm Derneği vb.); Mardin Müzesinin restore edilen yeni bir binaya taşınmasıyla (1995) mekânının yeterli hale getirilmesi; Mardin Kent Müzesi ve Sanat Galerisinin açılması (2009); Mardin Artuklu Üniversitesi'nin kurulması (2007) ve özellikle 2004'ten günümüze dek Mardin ve yakın yerleşmelerin tarih, kültür, sanat ve bilimi üzerine gerçekleştirilen uluslararası sempozyumlar olarak özetlenebilir.

Bu gelişmeler sürerken yine olumlu görülebilecek Mart 2003-Mayıs 2007 döneminde Güneydoğu Anadolu'da Kültürel Mirasın Korunması ve Turizmin Geliştirilmesi Planı" olarak da bilinen "Entegre Stratejik

Eylem Planı" (ESEP)² kapsamındaki projelerin Mardin'le ilgili olanları da gerçekleştirilmiş (Avrupa Birliği, 2012) ve 2006'da bu planı sahiplenerek uygulanmasını sağlayacak kuruluşun merkezi Mardin³ olmuştur (Menteş, 2006).

Bunlarla birlikte, bir noktadan sonra geri dönüşün neredeyse hiç mümkün olmadığı ve kentin tümünde büyük etkiye sahip olan eylemler ise, eski kentin Şubat 2000'de UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesine girmesiyle başlar. Bu iyi gelişmenin, olumsuz bir sürecin başlangıcı olabilmesine anlam vermek bu noktada zor da olsa, aşağıda açıklayacaklarımınla birlikte değerlendirilmesi gerektiği düşüncesindeyim.

Bu gelişmenin nihai amacı, diğer bir deyişle, Mardin'in "UNESCO Dünya Kültür Mirası" listesine girebilmesi için gerçekleştirilen en ve belki aslında tek iyi eylemler dizisi 2005-2009 yıllarında, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi ve çeşitli üniversitelerdeki mimarlık öğrencilerinden ve ilgili akademisyenlerin tüm kente yönelik sürdürdükleri röleve çalışmaları (MAREV, 2013) olmuştur.

Ancak ne zaman ki, Ocak 2009'da bu amaç kapsamında hedefi "Kent'in tarihi kimliği muhafaza edilerek, turizm sektöründe ekonomik değer olarak kullanılması ile şehrin ülkemiz ve dünya turizmine kazandırılması, böylelikle ilin sosyo-ekonomik kalkınmasına katkı sağlanması" (Mardin Valiliği, 2013) olarak belirlenen Tarihi Dönüşüm Projesi başlatılır ve yaklaşık altı ay sonra proje için maddi kaynağın %75'i AB hibesi olarak onaylanır⁴ (Güneş, 2009), işte o zaman, iyi başlayan ve Mardin'in fiziksel ve sosyo-ekonomik dokusu üzerinde olumlu potansiyele sahip eylemle-

² Bu plan yararlanıcının GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı olduğu ve arasında Avrupa Birliği'nin GAP Bölgesel Kalkınma Programı kapsamında desteklediği "GAP Bölgesi'nde Kültürel Mirası Geliştirme Programı" ve bu program çerçevesinde hazırlanmıştır (Avrupa Birliği, 2012).

³ 2005-2015 ESEP çerçevesinde oluşturulan bu bölge kuruluşunun adı: "Güneydoğu Anadolu Kültürel Miras ve Turizm Kalkınma Birliği"dir (Menteş, 2006).

⁴ Mardin-Kültürel Turizm Merkezi Projesi'nin AB katılım öncesi Mali Yatırım Programı kapsamında AB Kalkınma fonu tarafından sağlanan ve proje bütçesinin %75'ini oluşturan 6 Milyon Euro'luk hibeyi almak üzere onaylanması Temmuz 2009'da gerçekleşir (Güneş, 2009).

rin, zaman kaygısıyla ve büyük bir acelelikle geri dönüşü olamayacak şekilde gerçekleştirilmesi süreci başlamış olur.

Bu kapsamda ilki 2008’de imzalanan, Mardin Valiliği ve Belediyesi’nce sırasıyla “Tarihi Dönüşüm Projesi” (Mardin Valiliği, 2013) ve “Kentsel Dönüşüm Projesi” (!) (Mardin Belediyesi, 2013b) olarak adlandırılan ve TOKİ, Mardin Valiliği ve Mardin Belediyesi tarafından birlikte yürütülecek projenin kurumlar arası protokollerinin ikincisi *Mart 2012’de imzalanır* (Konut Haberleri, 2012). Bu tarihten sonra proje kapsamında yapılan çalışmalar *tüm hızıyla* devam ederken Mayıs 2012’de 1. Cadde restorasyonunun *vakit kaybedilmeden* başlatılabilmesi için *iki ayda tamamlanması* öngörülen altyapı çalışmalarının başlaması kararını Belediye, *Mayıs 2012’de alır* (Cihan Haber Ajansı [CHA], 2012). Hemen devamında *Haziran-Temmuz 2012’de* kentsel sit alanında yıkılacak toplam 2500 betonarme yapıdan çıkarılacak konut sahiplerine de dağıtılacak ve ilk etapta 1440 konut olmak üzere toplam 3000’e yakın konut inşa edilecek olan TOKİ Tarihi Mardin Evleri Projesinin ihalesi yapılarak temeli atılır (CHA, 2012).

Şimdi özellikle 2009 yılında başlayan, yürüten kurumların *zamana karşı* yarıştığı “Tarihi Dönüşüm Projesi” üzerinde biraz daha duralım. Bunun için, önce bu projenin amacı olarak ortaya konan “tarihi kimliğine kavuşmuş Mardin” için belirlenmiş 2023 vizyonuna bir bakalım.

- Avrupa (Dünya) Kültür başkenti
- UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesinde bulunmak
- Kültür, sanat, turizm şehri
- Yıllık 5.000.000 turist
- 50 Butik otel + 50.000 yatak kapasitesi (2309 mevcut yatak kapasitesi)
- 3 milyar dolar turizm geliri
- 5 milyar dolar ihracat geliri (Kasım 2010 itibariyle 332.210.023 TL)

(Mardin Valiliği, 2013, s. url)

Burada görüldüğü gibi, kent için öngörülen vizyonun başarısı, turizmin gelişmesiyle Mardin kültürünün bir amaç olmaktan çok pazarlanacak meta niteliğine sahip bir araca dönüştürülmesiyle elde edilecek gelir-

ler üzerinden ölçülmekte. Günümüzde yaklaşık 1 milyon olan turist sayısının (Çoban, 2012) 10 yıl sonra 5 katına çıkarılmasıyla elde edilecek artı değer ile projenin yukarıda belirtilen amacına ulaşılması düşünülmekte.

1968 yılından beri kalkınmada birinci derecede öncelikli iller arasında olan (Mardin Valiliği, 1998) Mardin, şimdi bir sınır kenti de olsa binlerce yıllık bir uygarlık geçmişine sahip. Bu geçmişte, ticari yolların da etkisiyle ticareti ve dokuma başta olmak üzere sanayisi çok gelişmiş, zanaatkarları ve ustaları çok çeşitli ve sayısız, ticareti ve tarımsal üretimiyle birlikte bölgesinde en çok verginin toplandığı, pozitif bilimlerin öğretildiği medrese ve kiliseleriyle zengin bir eğitim, sanat, kültür ve din merkezi idi.

Böylesi bir geçmişe sahip bir kentin vizyonunu sadece turizm üzerinden tarihin ve kültürün pazarlanmasıyla elde edilecek gelire ve refaha bağlamak, daha doğrusu indirgemek doğru mudur? Bu soru akla onlarca başka soruyu getiriyor: Günümüzde sürüp giden “yeniden yapılanma” politikaları; Mardin’in devamında uzanan Suriye ile aramızda vizenin kaldırılması ve Suriye’nin günümüzde içinde bulunduğu durumla ilgili olarak ülkemizde yaşamaya gelen komşu ülkenin insanları; yabancılara tanınan mülk edinme haklarıyla birlikte kentte gün geçtikçe değişen mülkiyet yapısı; otel ve diğer turizm yatırımlarından elde edecekleri gelirlerin hesabıyla iştahı kabaran yerli ve yabancı pek çok yatırımcı; GAP’ın devamında Mardin’e neler olacağı; GAP Bölgesi içerisindeki tek serbest bölgenin burada bulunması; Dicle Kalkınma Ajansı’nın Mardin için senaryoları; yöre nüfusunun çoğunluğunu oluşturan çok çocuklu, gelir ve eğitim düzeyi düşük aileler; Süryani’lerin ve kentin diğer eski sahiplerinden olanların kente giderek artan haklı geri göçleri; yüzyıllar öncesine giden hoşgörü ortamının günümüzde halen aynen sürüp sürmediği, kentin kendisi gibi çok eski ve köklü bir tarihi ve kültürel geçmişi paylaşan ilçeleri ve komşu illeri, Mardin İli’nin kırsal yerleşimleri ve çevrelerinde yapılan her türlü zirai faaliyetler ve sorunları, çok yakın

zamanda ilan edilen ve kırsal alanlar dahil tüm İl sınırını içeren ve artık “büyükşehir” olan bir Mardin’de bundan sonrası...

Projenin vizyonu kapsamında nelerin hedeflendiği Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1. Mardin Tarihi Dönüşüm Projesi’nin hedefleri

Hedef	Hedef yılı
Kamu binalarının restorasyon çalışmaları	2011
Mardin hali hazır ve koruma amaçlı imar planı	2011
Coğrafi bilgi sistemi ve kent modeli çalışmaları	2011
Beton binaların ve eklenti yapıların yıkılması	2012
Sokak iyileştirme çalışmaları	2012
Tarihi şehrin altyapısının (kanalizasyon, elektrik, içmesuyu) yapılması	2012
Lazer tarama yöntemiyle röleve, restitüsyon ve restorasyon projelerinin hazırlanması	2012
Mardin kalesi güçlendirmesi	2013
UNESCO Dünya Kültür Mirası adaylığı	2014

Kaynak: Mardin Valiliği, 2013

2014 yılı... Diğer bir deyişle, bu yazının yazılmasından bir sene kadar sonra proje kapsamındaki son hedefin gerçekleşmesi planlanıyor. Bu doğrultuda, proje *çok büyük bir hızla* sürmekte. Projenin başlangıcından sonra yayımlanan internette bulunabilecek emlak haberleri çok ilgi çekici. “Taşı toprağı altın” sözünün artık Mardin için geçerli olduğunu, 20 yıl öncesine kadar 20 bin liraya zor satılan eski taş evlerin değerleri için bugün butik otel vs. yapmak üzere alacak yatırımcıların şimdi trilyonlardan bahsettiği yazılı bu haberlerde. Peki tüm bu telaş içinde yapılan restorasyon, yenileme, vb. çalışmalardaki *hızlı* olma gereği ve *hızla* yapılanların Mardin’e neler getirdiğine veya daha doğrusu Mardin’den neler götürdüğüne iki çarpıcı örneği, benim vurguladığım yerleri de *italik* şekilde ayırt ederek aşağıda alıntı olarak sunuyorum.

Temmuz 2011 tarihinde yapılan Mardin Kent Konseyi toplantısında (Anadolu Ajansı, 2011)

...[S]okaklarda bulunan elektrik ve telefon kablolarının yeraltına alındığını anlatan [Vali Yardımcısı Şenol] Koca, "Sokaklarda bazı merdivenleri düzenledik. Ancak burada *bir yanlış yaptık*, burada yük, çöp ve benzeri taşımalarda merkepler kullanılır. Biz bu merdivenleri *insanlara göre yaptık. Merkezleri unuttuk. Bundan sonra yapacağımız merdivenler de onları da dikkate alacağız*. Birinci cadde ile ilgili AB projesi önemli bir konu. Bu düzenlemede yaklaşık 17 milyon lira bir hibe kazandık. *2012 yılının ilk çeyreğinde* bu çalışmaya başlanmış olacak" dedi. (parag. 4)

Nisan 2012 tarihinde 'Tarihi Dönüşüm Projesi Kapsamında Birinci Cadde Altyapı Çalışmaları' gündemiyle yapılan bir diğer Mardin Kent Konseyi toplantısında ise (CHA, 2012):

Altyapı çalışmasının hızlı bir şekilde bitmesi için ellerinden gelen her türlü imkanı kullandıklarını da vurgulayan [Belediye] Başkan[ı] Ayanoğlu, "Birinci Caddede ana hatlar toplanacak. Ana drenaj bölgesidir. Birinci Caddede yapılacak çalışmalar bu açıdan çok önemlidir. Buradaki çalışmalar bittiğinde ara sokaklardaki çalışmalar da hızlanacaktır. Mardin'de şu ana kadar 40 kilometre olan yer altı şebekesinin 25 kilometresi...döşendi. Birinci Caddede 2 bin 700 metre uzunluğunda yağmur, kanalizasyon, su şebekesi olmak üzere 5 hat döşenecek. Caddenin tamamen açık kalması suretiyle çalışmalar 60 günde tamamlanacaktır" diye konuştu.

Zor şartlar altında çalışmalar yaptıklarını belirten Vali Yardımcısı Şenol Koca ise, "*Temmuz ayında TOKİ tarafından 1440 konutun temelini atıyoruz. Bu konutlar karşılığı beton eklentiler yıkılacak. 2014 yılında tertemiz UNESCO'ya aday bir şehir planlıyoruz. Birinci Cadde altyapı çalışmalarının başlayacağı tarihi çok hızlı bir şekilde karara bağlamalıyız. Birinci Caddeye girmeden hiçbir iş yapamıyoruz. Çünkü ana borular oradan geçecek. Öncelikle bu ana boru bağlantılarının yapılması gerekir. Madem farklı tarihler öneriliyor. Oylama yapıp bunu karara bağlayalım"* şeklinde konuştu.

Konuşmalardan sonra yapılan oylama sonucunda Birinci Cadde altyapı çalışmalarının 20 Mayıs'ta başlanmasına karar verildi. (parag. 4-6)

Son Söz

Ocak 2009'da başlayan ve Temmuz 2009'da maddi kaynağı bulunan 2011-2013 yılları içinde yapılması planlanan çalışmaların büyük hızla devam ettiği projenin nihai hedefi, 2014'te UNESCO 'geçici aday listesi'nden 'aday listesi'ne alınmaktır. Bu, şu demek aslında: 8-10 bin yıllık süreçte, içinde yaşayan tüm halkların birbirlerine tanıdığı zaman ile eklene eklene, birike birike 1950'lere kadar gelmiş ve bakıldığında tek bir yapı gibi algılanan bu muhteşem kenti, 50-60 yıl gibi bir insan ömründen bile az bir zamanda neredeyse hiç düzelemeyecek şekilde bozulma noktasına getirdik. Son beş yıllık (2009-2013) süre içinde ise, son 50-60 yılda yaptığımız hataları tamamen ortadan kaldırıp, kenti eski haline getirmeye çalışıyoruz. Bu mümkün müdür?

İyinin çok ötesinde "safiyane" (!) diyebileceğimiz bu niyetle kolları sıvamışken yapılan işlerin, çalışmaların kalitesi ne olacak? Bunu düşünüyor muyuz? Merkezleri unuttuğumuz gibi acaba başka hangi detayları, hangi güzellikleri, hangi özgünlükleri unutuyoruz, hatta belki es geçiyor ve illaki aceleye getiriyoruz? Projenin yeterince zaman verildiğinde güzel ve olması gereken ve Mardin'in fiziksel ve sosyo-kültürel dokusuna zarar vermeden gerçekleşmesi de mümkün iken bu acele neden? Nereye yetişiyoruz? Ya da neyi, neye ve niçin yetiştiriyoruz? Yetiştirdik diyelim, ancak bu biçimde ve hızda yetiştirdiğimiz şeyi aslında o zaman yitirmiş olmayacak mıyız?

Sadece basit bir örnek için; Mardin Belediyesi'nin internet sayfasında Mart 2012'de yayımlanan bir haberde altyapısı tamamlandıktan sonra, betonun yerini alan, yöreye uygun ferş (kayrak) taşı ile kaplanarak yenilenen ve "herkesi hayran bırakan" (!) sokakları ele alalım. Betondan vazgeçilmesi güzel... Mimarbaşı Serkis Elyas Lole'nin veya Mardinli taş ustalarının duyarlığını, sabrını ve ustalığını da bekleyemeyiz onlardan, bunu da biliyorum, ancak yapılan işin niteliğindeki dehşetin derecesini fazla söze gerek kalmadan gösteren bu yenilemeler (Resim 7) yapılırken, her bir ustanın her bir taşı kesip ona şekil verirken, yerleştirirken ve etra-

fını sıvarken zamana duyduğu saygıyla var olan Mardin'e başını kaldırıp bir bakması, ondan feyzalması gerekmez mi? Mardin bunu hak etmiyor mu? Bu soruya cevabı da siz verin.

(1) © Mardin Belediyesi

(2) © Mardin Belediyesi

(3) © Mardin Belediyesi

(4) © CHA gazetegercek.com

(5) © CHA-gazetegercek.com

Resim 7 Mardin Tarihi Dönüşüm Projesi kapsamında yapılan sokak yenileme çalışmaları

Kaynak: (1) ve (2): Mardin Belediyesi, 2012a; (3): Mardin Belediyesi, 2012b; (4) ve (5): Cihan Haber Ajansı [CHA], 2011

Teşekkür

Makalemi yazarken bana değerli yorum ve katkılarıyla destek olan meslektaşlarım Dr. Nilgün Kiper'e, Gökhan Hüseyin Erkan'a ve babam Ali Necdet Erdoğan'a teşekkürü borç bilirim.

Kaynakça

Alioğlu, E. F. (2000). *Mardin şehir dokusu ve evler*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.

- Anadolu Ajansı. (2011, 22 Temmuz). Mardin Kent Konseyi toplandı. *Son Dakika*. 23 Mart 2013 tarihinde, <http://www.sondakika.com/haber-mardin-kent-konseyi-toplandi-2885795/> adresinden erişildi.
- Avrupa Birliği. (2012). GAP Bölgesel Kalkınma Programı. 16 Mart 2013 tarihinde, <http://www.avrupa.info.tr/tr/avrupa-takimi/ab-mali-destekli-programlar/basari-hikayeleri/success-stories-single-view/article/ab-guenedoglu-anadolursquoda-kueltuereel-mirasin-bekcisi.html> adresinden erişildi.
- Bekin, C. (2006). *Birlik Sigorta acentalar toplantısı*. Mardin.
- Bekin, D. (2013). Lole Mimarbaşı ve Şehidiye Camii Minaresi. 23 Mart 2013 tarihinde, <http://www.antoloji.com/lole-mimarbasi-ve-sehidiye-camii-minaresi-siiri/> adresinden erişildi.
- Bozdemir, S. (2009, 28 Haziran). Mardin Şehidiye Camii. *Panoramio*. 30 Mart 2013 tarihinde, <http://www.panoramio.com/photo/23892172> adresinden erişildi.
- Cambaz, M. (2011a, 25 Haziran). Mardin Kız meslek Lisesi. Mustafa Cambaz. 30 Mart 2013 tarihinde, http://www.mustafacambaz.com/details.php?image_id=27778&sessionid=fef3f89dba5806aa8adbdb0800e161a2 adresinden erişildi.
- Cambaz, M. (2011b, 25 Haziran). Mardin Kız Meslek Lisesi. Mustafa Cambaz. 30 Mart 2013 tarihinde, http://www.mustafacambaz.com/details.php?image_id=27779&sessionid=c95858a177dc54d56416650eecb25ef5 adresinden erişildi.
- Cihan Haber Ajansı [CHA]. (2011, 5 Ekim). Mardin'de sokaklar tarihi dokuya uygun Feri taşıyla kaplanıyor. *Gazetegerçek*. 30 Mart 2013 tarihinde, <http://www.gazetegercek.com/mardinde-sokaklar-tarihi-dokuya-uygun-fer-tasiyla-kaplaniyor.html> adresinden erişildi.
- Cihan Haber Ajansı [CHA]. (2012, 16 Nisan). Mardin'de Birinci Cadde restorasyonu 20 Mayıs'ta başlıyor. *Haberler*. 23 Mart 2013 tarihinde, <http://www.haberler.gen.al/2012-04-16/mardinde-birinci-cadde-restorasyonu-20-mayista-basliyor/> adresinden erişildi.
- Cihannuma. (2010, 2 Nisan). Taşın belleği: Mardin. *Rasadgah Blogspot*. 30 Mart 2013 tarihinde, <http://rasadgah.blogspot.com/2010/04/tasn-bellegi-mardin.html> adresinden erişildi.
- Çerme, T. (1999). Mardin Kalesi (2). *Mardin Vuslat*, 160-161, 16-17.
- Çoban, A. V. (2012, 18 Aralık). Merdin Antik Kenti. *Define Gizemi Forumu*. 14 Şubat 2013 tarihinde, <http://www.definegizemi.com/antik-kentler/merdin-antik-kenti> adresinden erişildi.
- Çukurçayır, A. (2009, 16 Temmuz). Tarihi yaşayan-canlı müze Mardin. *Urbanakademia Blogspot*. 30 Mart 2013 tarihinde, http://urbanakademia.blogspot.com/2009_07_01_archive.html adresinden erişildi.

- Davutoğlu, S. (2008). *Değişen yerleşim alanlarına göre kent bilinci: Mardin örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). 16.03.2013 tarihinde, <http://www.belgeler.com/blg/1g64/deien-yerleim-alarinarina-gre-kent-bilincimardin-rnei-consciosness-depending-on-urban-changing-settlement-areas-the-case-of-mardin> adresinden erişildi.
- Dicle Kalkınma Ajansı [DİKA]. (2013). Gündüz seyranlık, gece gerdanlık...Mardin...13 Şubat 2013 tarihinde, <http://www.dika.org.tr/upload/archive/files/MardinDosyasi.pdf> adresinden erişildi.
- Dilmener, N. (2009). Mardin: 40 yıl önce...40 yıl sonra...şark cepesinde değişen çok şey var. *National Geographic Türkiye*, Aralık, 94-115.
- Dinç, B., Mısırlıoğlu, İ. ve Durbaş, R. (1998). *Taşım ve inancın şiiri Mardin*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Doğan Haber Ajansı [DHA]. (2010, 7 Ekim). Mardin'in çöplerini İtalyan eşegi taşıyacak. *Milliyet*. 30 Mart 2013 tarihinde, <http://www.milliyet.com.tr/mardin-in-coplerini-italyan-esegi-tasiyacak/yasam/haberdetay/07.10.2010/1298385/default.htm> adresinden erişildi.
- Durupınar, E. (2011a). Misak-ı milli sınırları-Güneydoğu Anadolu: Mardin. 14 Şubat 2013 tarihinde, http://www.ebrudurupinar.com/index.php?option=com_content&view=article&id=129:mardin&catid=44:misaki-milli-guneydogu-anadolu&Itemid=89 adresinden erişildi.
- Durupınar, E. (2011b). Misak-ı milli sınırları-Güneydoğu Anadolu: Mardin'de toplum, inanç ve efsaneler. 23 Mart 2013 tarihinde, http://ebrudurupinar.com/index.php?option=com_content&view=article&id=132:mardindetoplum&catid=44:misaki-milli-guneydogu-anadolu&Itemid=89 adresinden erişildi.
- Forum Gerçek. (2010, 28 Nisan). Mezopotamya'nın en eski şehirlerinden biri: Mardin. *Forum Gerçek*. 30 Mart 2013 tarihinde, <http://www.forumgercek.com/showthread.php?t=62893> adresinden erişildi.
- Genç Kızlar. (2012). Telkari sanatı. 30 Mart 2013 tarihinde, <http://www.genckizlar.net/hobi-amp-el-sanatları/179698-telkari-sanati.html> adresinden erişildi.
- Gençay, G. (2013). Uygarlıklar kavşaağı Mardin. 14 Şubat 2013 tarihinde, <http://kultursanat.halkbank.com.tr/channels/1.asp?id=171> adresinden erişildi.
- Güneş, N. [DHA]. (2009, 7 Ekim). Mardin'de 2500 beton bina yıkılacak. *Hürriyet*. 23 Mart 2013 tarihinde, <http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=12642926> adresinden erişildi.
- Güneş, N. [DHA]. (2012, 26 Haziran). Mardin Kalesi'nin restorasyonu Nato radarına takıldı. *F5 Haber*. 30 Mart 2013 tarihinde, <http://www.f5haber.com/dha/mardin-kalesi-nin-restorasyonu-nato-radarina-takildi-haberi-136453/> adresinden erişildi.

- Havlu Kenarları. (2013). Mardin iğne oyası salon takımı. 30 Mart 2013 tarihinde, <http://www.havlu-kenarlari.com/mardin-igne-oyasi-salon-takimi/> adresinden erişildi.
- İnceoğlu, D. (2009, 3 Ekim). Mardin'in kent müzesi 7 milyon liraya açıldı. *Hürriyet Cumartesi*. 13 Şubat 2013 tarihinde, <http://www.hurriyet.com.tr/cumartesi/12609027.asp> adresinden erişildi.
- Kaya, M. (2008, 5 Haziran). Şehidiye Minaresi. *Galeri Netfotoğraf*. 30 Mart 2013 tarihinde, http://galeri.netfotograf.com/fotograf.asp?foto_id=262913 adresinden erişildi.
- Yedikardeş, İ. (2005). *Mardin: Medeniyetler kapısı. Resim sergisi 14-21 Kasım 2005*. Ankara: TBMM.
- Konut Haberleri. (2012, 11 Nisan). TOKİ Mardin'i dünya mirası listesi'ne sokacak. *Konut Haberleri*. 23 Mart 2013 tarihinde, <http://www.konuthaberleri.com/toki-mardini-dunya-mirasi-listesine-sokacak-13846.htm> adresinden erişildi.
- Mardin Belediyesi. (2012a). Mardin sokaklarının yeni hali görenleri hayran bırakıyor. 30 Mart 2013 tarihinde, <http://www.mardin.bel.tr/2010/mardinbelediyesi/haberdetay.asp?id=1733&kategori=HABERLER> adresinden erişildi.
- Mardin Belediyesi. (2012b). Haberler. 30 Mart 2013 tarihinde, Haberler. <http://www.mardin.bel.tr/2010/mardinbelediyesi/kategori.asp?kategori=HABERLER&sayfa=21> adresinden erişildi.
- Mardin Belediyesi. (2013a). Mardin fotoğraf albümü. 30 Mart 2013 tarihinde, http://www.mardin.bel.tr/2010/mardinbelediyesi/album.asp?album=MARDİN_FOTOĞRAF_ALBÜMÜ adresinden erişildi.
- Mardin Belediyesi. (2013b). Kentsel dönüşüm projesi çalışmaları. 10 Mart 2013 tarihinde, http://www.mardin.bel.tr/2010/mardinbelediyesi/haberdetay.asp?id=1183&kategori=TARİHİ_DÖNÜŞÜM_PROJESİ adresinden erişildi.
- Mardin Müzesi. (2013). Müzenin tarihi. 16 Mart 2013 tarihinde, http://www.mardinmuzesi.gov.tr/mardinmuzesi/detay.asp?id=67&kategori=GENEL_BAKIŞ adresinden erişildi.
- Mardin Teknik Elemanlar Derneği. (2013). Mardin abbaraları. 30 Mart 2013 tarihinde, <http://www.mateder.com/Album.aspx?id=21> adresinden erişildi.
- Mardin Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü. (2011). Mardin ili 2010 yılı çevre durum raporu. 16 Mart 2013 tarihinde, <http://www.cedgm.gov.tr/CED/Files/icdr/mardin/mardinicd2010.pdf> adresinden erişildi.
- Mardin Valiliği. (1998). *Yaşayan tarih Mardin*. İstanbul: Resim Matbaası.
- Mardin Valiliği. (2013). Tarihi dönüşüm projesi 2009-2010-2011. 16 Mart 2013 tarihinde, http://www.mardin.gov.tr/web/mardinvaliligi/detay.asp?id=415&kategori=Tarihi_Dönüşüm_Projesi adresinden erişildi.

- Mardincity. (2013a). Mardin fotoğrafları. 30 Mart 2013 tarihinde, <http://www.mardincity.com/album-p32-aid,6.html#galeri> adresinden erişildi.
- Mardincity. (2013b). Mardin fotoğrafları. 30 Mart 2013 tarihinde, <http://www.mardincity.com/album-p38-aid,6.html#galeri> adresinden erişildi.
- Mardincity. (2013c) Mardin fotoğrafları. 30 Mart 2013 tarihinde, <http://www.mardincity.com/album-p6-aid,6.html#galeri> adresinden erişildi.
- Mardinde Blogspot. (2013) Bir kapıdan geçmek. 30 Mart 2013 tarihinde, <http://mardinde.blogspot.com/search/label/ta%C5%9F> adresinden erişildi.
- Mardinli'ler Eğitim ve Dayanışma Vakfı [MAREV]. (2013). Hizmetler ve etkinlikler. 17 Mart 2013 tarihinde, <http://www.marev.org.tr/detay.asp?ContentCategoryID=16&ContentID=1671> adresinden erişildi.
- Matvejeiğ, P. (2004). *Akdeniz'in kitabı*. (2. Bs.) (T. Esmer,Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Menteş, G. (2006). Çok değerli bir uzman ve iyi insan: Derviş Parlak. *Geçmişten Geleceğe Yerel Kimlik*, 6, 9 Mart 2013 tarihinde, http://www.tarihiKentlerBirliği.org/i/yerelKimlik/E_Yerel_Kimlik_Sayi_6.pdf adresinden erişildi.
- Midyat Kùltür Sanat, Çevre ve Yardımlaşma Derneği [MİDER]. (2013). Telkari sanatı. 30 Mart 2013 tarihinde, <http://www.midyat.net/telkari-sanati.html> adresinden erişildi.
- Mungan, M. (1987). Ben aşkı yazıyorum. *Yeni Gündem*, 63 (Mayıs), 56-57.
- Mungan, M. (2006). *Paranın cinleri*. (7. Bs.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Noyan, S. (2005). *Yıldızlara yakın şehir: Mardin*. Ankara: Bizim Biro Yayınları.
- Radikal Gazetesi. (2010, 2 Ocak). Mardin'de bulunan Deyrulzafaran Manastırı 4 bin yıllık çıktı. *Radikal Gazetesi*. 17 Mart 2013 tarihinde, <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=972343&CategoryID=77> adresinden erişildi.
- Sabancı Vakfı. (2013). Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesi-Mardin. 23 Mart 2013 tarihinde, <http://www.sabancivakfi.org/sayfa/sakip-sabanci-mardin-kent-muzesi> adresinden erişildi.
- Sanat Tarihi Forumu. (2010). Mardin-Kasımiye Medresesi. 27 şubat 2013 tarihinde, <http://sanattarihi.net/forum/index.php?topic=1904.0> adresinden erişildi.
- Tauma Projesi. (2013). Mardin Belediyesi-Mardin Modulu. 23 Mart 2013 tarihinde, http://www.tauma.net/tr/#!/page_Modules adresinden erişildi.
- TRT Haber. (2012, 6 Ağustos). Kadrolu eşeklere mesai düzenlemesi. *TRT Haber*. 30 Mart 2013 tarihinde, <http://www.trthaber.com/haber/yasam/kadrolu-eseklere-mesai-duzenlemesi-51055.html> adresinden erişildi.

- Tunçer, M. ve Aksulu, I. (2009). GAP'ta uygulama alanlarındaki tarihsel kentsel sitlerde yapı stoklarının değerlendirilmesi. *Milliyet Blog*. 10 Mart 2013 tarihinde, <http://blog.milliyet.com.tr/gap-ta-tarihsel-kentsel-sitelerde-yapi-stoklarinin-degerlendirilmesi/Blog/?BlogNo=161798> adresinden erişildi.
- Tuvi, R. (2003, 9 Ekim). Türkiye Güneydoğu'yu keşfediyor. *Hürriyet Seyahat*. ss. 5-8.
- Türker, A. (Mülakat yapan) ve Ergün, E. A. (Mülakat yapılan). (1994). İstanbul 1. Asliye Ceza Mahkemesi Hakimi Edip Adil Ergün [Mülakat transkripsiyonu]. *Mardin Vuslat*, 97, 16-18.
- Yazıcı, E. (2000). Şiirin ve gizemin ördüğü kent Mardin. *SkyLife*, Şubat, 1-6. 13 Şubat 2013 tarihinde, http://www.turkishairlines.com/tr-tr/skylife/archive/tr/2000_2/konu2.htm#1 adresinden erişildi.
- Yousif, E-I. (2011). *Mezopotamya'nın yıldız şehirleri*. (N. Nuyan, Fransızcadan Çev.). İstanbul: Avesta Yayınları.
- Zeynepinyeri. (2007, 30 Mayıs). Şahmeran'ın Mardin'i. *Zeynepin Yeri*. 30 Mart 2013 tarihinde, http://www.zeynepinyeri.com/hosgeldiniz/2007/05/ahmerann_mardin.html adresinden erişildi.

Aygün Erdoğan; 1974 yılında Ankara'da doğdu. 1997 yılında ODTÜ; Şehir ve Bölge Planlama (ŞBP) Bölümü'nde üçüncülükle lisans, 2000 yılında Jeodezi ve Coğrafi Bilgi Teknolojileri Programında yüksek lisans ve 2007 yılında ŞBP Anabilim Dalında doktora eğitimini tamamladı. 1998-2001 yıllarında ODTÜ'de öğretim elemanı, 2001-2010 yıllarında Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı'nda Şehir Plancısı olarak çalıştı. Doktora öğrenimi sırası ve sonrasında birer yıl süreyle Dortmund -Teknik- ve Florida Üniversitelerinde burslu olarak çalışmalar yürüttü. Hâlen, 2010'da KTÜ ŞBP Bölümüne Yrd. Doç. Dr. olarak atandığı görevini yürütmekte ve Florida Üniversitesi Shimberg Konut Araştırmaları Merkezi'nin projelerine bağlı araştırmacı olarak katkıda bulunmaktadır. Çevresel planlamada CBS kullanımı, mekânsal veri tabanı tasarımı, suçun mekân/zamandaki analizi ve önlenmesinde planlama/tasarım konuları başta olmak üzere Türkçe ve İngilizce çeşitli yayınları bulunmaktadır.

İletişim: Yrd. Doç. Dr. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, 61080, Merkez Trabzon Tel: 0462 377 40 71, 0 542 437 25 30
Bağlı Araştırmacı, Shimberg Konut Araştırmaları Merkezi, Florida Üniversitesi

E-mail: aygun@ktu.edu.tr